

1. juni 1942.

Det er nå gått 3 måneder siden lærerne sendte inn erklæringene sine til Norges Lærersamband om at de ikke betraktet seg som medlemmer av Sambandet og at de ikke kunne medvirke til en N.S.-oppdragelse av den norske ungdom. Gjennom disse erklæringene gjorde lærerne makthaverne kjent med at de ikke kunne bøye seg for bestemmelser som var i strid med norsk lov og at de ikke kunne være med på å gjennomføre noe som var i strid med deres samvittighet.

Men det lå noe mere enn en blot og bar meddeling av et standpunkt i lærernes erklæringer. Lærerne ga gjennom dem uttrykk for et prinsipiell oppfatning som ikke kan rokkes av ytre hendinger, de ga et løfte. Dette sto ikke klart for makthaverne og gjør det ikke ennå. De trodde til å begynne med å kunne vill-lede lærerne ved en avledningsmanøvre: Sambandet ble redusert til en vanlig faglig forening, det ville ikke bli stilt noen krav til lærerne o.s.v. De fortsatte sin håbløse linje med økonomisk press på lærerne, senere med terror, fengslinger, mishandlinger, alt i den hensikt å få lærerne til å ta sine erklæringer tilbake. Det hadde imidlertid ingen annen virkning på lærerne enn at det ble mere og mere klart for dem at de hadde vurdert saken riktig og deres oppfatning ble ytterligere festnet.

Ved de dimensjoner saken fikk gikk det også fram at det var falt i lærernes lodd å kjempe i første rekke på den nasjonale fronten. Det var ikke lenger bare en kamp for skolen, det var i virkeligheten en kamp for selv det norske folks eksistens. Quislings nedrige plan var å skape seg en politisk basis gjennom sambandene, så etablere et riksting og deretter utlevere vårt land og vår ungdom gjennom en "fredsoverenskomst" med Tyskland. - Denne plan er blitt uendelig mye vanskeligere å føre gjennom etter lærernes kamp, det har Quisling selv gitt uttrykk for i en straffetale til lærerne ved Stabekk skole. Saken er nemlig den, at den overveldende tilslutning til lærernes aksjon tydelig har dokumentert for allverden, også for tyskerne, at N.S. totalt savner basis i det norske folk og mangler selv den mest beskjedne berettigelse til å tale på det norske folks vegne.

Når lærernes aksjon kunne lykkes som den gjorde, skyldtes det for en del også den stupiditet som preger "landsleder" Sæther og "minister" Skancke. I de forskjellige faser i kamper har disse herrer opprørt omtrent så mange tåpeligheter som det står i menneskelig makt å overkomme. For å søke å redde stumpene, tvang derfor de politiske N.S.ledere Kirkedepartementet til å sende et skrivet av 25. april. I dette skrivet opphever Departementet sine masse-avskjedigelser av lærerne, det fratrukker sine tidligere krav om en erklæring om medlemskap i Lærersambandet, det slår fast at lærerne ikke skal gjøre tjeneste i N.S.U.F. og det opphever landslederens rett til å ilegge ordensstraffer. - Dette bitre tilbaketog kan bare forklares ut fra et sterkt politisk krav om ro i skolestriden, og tilbaketog ble dekket med fortolkningen av § 3 i loven om Lærersambandet: "Medlemskap i N.L. følger automatisk med lærerstillingen" og "utmeldinger er rettsstridige og derfor ugyldige". Denne fortolkning er dobbelt forbausende derved at Departementet selv åpenbart hadde hatt en annen oppfatning tidligere, da det krevde positiv erklæring fra lærerne om medlemskap og at det hadde tatt Departementet 2 måneder å nå fram til denne oppfatning. Men denne fortolkning var den eneste sjanse makthaverne hadde til å redde noe av stumpene. Lærerne er dog ikke tilsinns å gi dem denne sjansen, de har uttrykt sitt standpunkt klart og greit i sin opprinnelige erklæring:

De betrakter seg ikke som medlemmer av Lærersambandet.

Lærerne har ikke trukket tilbake sin erklæring, tvert imot har de gjen tatt den og den står ved makt. For ytterligere å markere sitt standpunkt meddelte lærerne elevene dette da skolene tok til igjen og de formet meddelelsen som et løfte. Det vil ikke lykkes hverken for makthaverne eller andre som ikke har forstått denne linjen, å skape

lærerne på dette punkt. Når lærerne nå igjen underviser i skolen er de det på samme vilkår som før: De betrakter seg ikke som medlemmer i noe samband og vil ikke godta noe krav fra sambandet. Hverken formelt eller reelt anerkjenne de noe medlemskap.

Spørsmålet om lønnen har vært uklar for mange. Noen har trodd at det vil bety en anerkjennelse av Departementets fortolkning om lærerne tar mot lønn. Det er selvsagt ikke tilfelle. Saken er ganske enkelt denne: Lærerne har ikke nedlagt sitt arbeid, de er ikke avskjedige. De anser det som sin rett og plikt å arbeide, og de gjør det på de vilkår de i sin tid ble ansatt på. Når stat og kommune betaler dem lønn er det intet annet enn oppfylling av et kontraktsforhold med lærerne. Når lærerne mottar lønn og kvitterer for den ligger intet annet i det enn at lærerne konstaterer et selvfølgelig forhold: De oppfyller sin del av kontrakten ved å arbeide og stat og kommune sin del ved å utbetale lønn. Helt anderledes vil forholdet bli om det i forbindelse med lønnsutbetalingen blir stilt krav av utenforliggende art til lærerne. Slike krav vil lærerne blankt avvise og de møteser med ro myndighetenes svar på en slik avvisning. De fortsetter i alle fall å undervise, med eller uten lønn, og blir de igjen hindret i å utføre sitt arbeid faller det hele og fulle ansvar for dette på myndighetene selv. Hverken trusler eller knep fra maktøverne kan endre lærernes syn, uttrykt i deres løfte: De vil ikke være med i noe samband, og de vil ikke være redskaper til en nazifisering av den norske ungdom.

Den linje lærerne har trukket opp for sin kamp er en positiv linje. Som frie kvinner og menn vil de gjøre sitt arbeid i skolen i overensstemmelse med den norske lov de er ansatt etter, og uten å gå på akkord med sin samvittighet. Det er denne linjen de nå fortsatt følger og vil holde klar, tross maktøvernes forsøk på å bringe forvirring ved fortolkningskunstner og knep. Iagen gode nordmenn må i misforstått ivær søke å forlede moten til uoverlagte enkelthandlinger. Her hjelper det ikke om slike forsøk er sprunget ut av de beste motiver, de må på det skarpeste fordømmes. Det er en krevende nødvendighet at enhver viser moderasjon med sine rent personlige meninger, i en kamp må det vises disiplin. De norske lærere har ført sin kamp hittil med en konstant gyldig disiplin og det har gjort det mulig for dem å gjøre en innsats av historisk betydning i vårt land. Samlet og solidarisk fører de sin kamp videre og det kan enhver lærer og alle nordmenn forøvrig være forvisset om at lærerne ikke viker fra sitt løfte og de vil ikke la seg overrumple. De er fullt klar over at maktøverne vil nytte alle midler for å bryte deres motstand ned, men med ro og målbevissthet følger de sin linje og er fullt beredt til å gjøre sin innsats på den nasjonale fronten. Den tilsynelatende pausen i skolestriden bruker vi alle til å ruste oss til nye kamper.

Lærernes erklæring til elevene.

Overalt der man har fått ette retning fra har lærerne etter gjenoptakinga av undervisningen meddelt elevene sine klart og tydelig at de ikke har endret sitt syn på medlemskap i Lærersambandet. I Oslo og Aker er et par lærerinner i folkeskolen innkalt til forhør i denne forbindelsen, men det har ikke ført til noe ytterligere skritt mot dem. Skolesjefen i Oslo, N.S. Jensen har sendt skriv til alle overlærere og rektorer i Oslo og bedt om en fortegnelse over de lærere som har meddelt elevene at de ikke er medlemmer av Lærersambandet. Samtlige overlærere og rektorer (med undtak av N.S.ene) har svart at såvidt de vet har alle lærere - utenom de som er medlemmer av sambandet - meddelt elevene at de tidligere har erklært at de ikke betrakter seg som medlemmer av Lærersambandet og at dette fremdeles er deres syn. Det er foreløpig ikke kjent hvorledes Jensen eller Departementet har reagert på dette svar. I alle tilfeller må en være gla for at myndighetene ga lærerne denne anledning til å rydde ut en eventuell tvil som måtte herske om lærernes syn.

og arresterer personlig lærerne på Stabekk.

22. mai ankom ministerpresidenten personlig til Jar skole i am, der Stabekk høyere skole for tiden holder til. Han var ledsaget "ministrene" Skancke og Lie, videre av 40 statspolitibetjenter og 2 assessorer. Lærerne ble samlet på lærerværelset og spurt om de hadde lest noen erklæring til elevene eller meddelt at de ikke var medlemmer av Lærersambandet. Samtlige tilstedeværende - undtatt 1 - bekreftet at de hadde gitt slik meddelelse. Quisling holdt deretter en tale der han avvekslende truet og bønfalet. Han kunde høres langt ut på veien. - Han holdt fram for lærerne det ansvar de pådr. seg ved sin steile holdning overfor nyordningen. "Lærerne" sa Quisling, "har hovedansvaret for at vi enda ikke har fått noen fredsoverenskomst med Tyskland." - Denne sensasjonelle uttalelse fra ministerpresidenten vil de norske lærere sikkert legge seg på hjertet og innrette seg deretter. - De tilstedeværende lærere - med 1 undtagelse - ble deretter arrestert. Den del av lærerpersonalet som ikke var tilstede fikk senere beskjed om å møte neste dag, 23., men da det viste seg at noen var bortreist ble frammøtet utskutt til onsdag 27. Lærerne møtte denne dag reiseklære med koffert osv. og ble mottatt av "minister" Skancke, som ved anledningen representerte "regjeringen" alene. Lærerne ble enkeltvis eksaminert av "ministeren". Alle forklarte at de hadde meddelt elevene sitt syn på medlemskapet i Lærersambandet. De ble deretter arrestert, med undtagelse av 3. Hvorfor disse 3 ikke ble tatt med er uklart. De insisterte på å dele skjebne med sine kolleger, men ble barskt avvist. De mannlige lærere ble overført til Bredtvedt, de kvinnelige til kretsfengslat i Åkerbergveien. - På spørsmål om hvorfor lærerne på Stabekk ble utsatt for denne særbehandling, svarte Skancke at myndighetene anså denne skole for hovedarnestedet for lærernes statsfiendtlige virksomhet. For alle andre enn de skarpsindige hjerner i Lærersambandet og Departementet vil denne opplysning virke oppsiktsvekkende, ja fantastisk. Men for Stabekklærerne er det en stor honnør at de har fått denne attest fra høyeste hold.

Alle spør seg nå: Hva betyr dette? Vil myndighetene igjen føre skolestriden tilbake til første fase, fasen fra tiden omkring 1. mars? Vil de fortsette razziaen etter lærerne og igjen stenge skolene? På dette tidspunkt kan intet sikkert svares på disse spørsmål. Vi vejrer oss ved å tro at myndighetene kan prestere en så grenseløs tåpelighet, sett ut fra sin egen interesse. De vil jo da slå det spill overende som de selv satte i gang for noen få uker siden ved å åpne skolene. Alle lærere må imidlertid være forberedte, også på en slik mulighet.

De arresterte lærere.

Flesteparten av de arresterte lærere er nå på Kirkenes, der de driver med kalarbeid under Wehrmacht. Det føleligger dessverre bare snauve meldinger om forholdene deroppe, men såvidt en har kunnet bringe på det rene er lærerne friske og ved godt mot. I alt tør det være ca. 700 av dem på Kirkenes på dette tidspunkt. De er våre frontsoldater og vi er stolte av dem og den innsats de gjør gjennom sin faste holdning. Vi håper det ikke vil vare for lenge før vi møtes med dem igjen.

Kirkedepartementet har ført sin sjofelhet til den ytterste grense ved å bestemme at det ikke skal utbetales lønn til de arresterte. Sultepisken skal svinges over de arrestertes pårørende. Det er en skam og en skjensel å konstatere at vi i vårt land har et styre som setter seg ut over lov og rett, i blinde arresterer 10 av Norges lærere, sender dem i tvangsarbeid og nekter dem den lønn de etter norsk lov og rett har krav på. Dette skal merkes av alle gode nordmenn og de vil også vite hvorledes de skal svare på dette brutale forsøk på å sulte ut de arrestertes familier. Skancke, Norvik og de andre har fnyd en ny forbrytelse til sine gamle og de skal nok få et svar når tiden kommer. I denne forbindelse gjør vi også oppmerksom på en man som heter Volle, sakalt rektor på Nordstrand. På et spørsmål om hvorledes det gikk med de lærere som var sendt

til Nord-Norge, svarte han: "Å, de har så godt av å sitte deroppe å kikke på våre gamle kamerater som er sendt nord-

over har måttet gå gjennom, vil huske denne uttalelse av Volle, en fyr som iøvrig vil være kjent som en helt igjennem lurvet og slesk person, Regnskapet skal nok gjøres opp en dag, hr. Volle.

Innkallelser til N.S.U.F.

På flere steder tar nå N.S.U.F. til å røre på seg og søker å innkalle barn og ungdom til tjeneste. Denne sak er for lærernes vedkommende helt klar. De har sagt tydelig fra at de ikke vil være med til noe slikt. Det første krav som kommer er at lærere, styrere og rektorer får oppmodning om å sende inn fortegnelse over elever i en eller annen årsklasse. Dette krav må uten prutning avvises. Ingen norske skoleelever må med lærernes hjelp utleveres til N.S.U.F.

Orden og plan

er ikke noe karakteristisk trekk ved det lærerprinsipp som regjerer vår skoleadministrasjon for tiden. I Skien er det ved folkeskolen utbetalt lønn til de arresterte lærere, ved den høyere skole ikke. I Oslo fikk de arresterte forskudd på lønnen for mai, men ikke resten. I Aker fikk de intet. På Lillehammer er hele lønnen for mai utbetalt. OSV. Plan? N.S.fylkesfører i Telemark har anmodet skolestyreformennene i Skien og Tjerner om en skriftlig liste over de lærere som har gjenopptatt undervisningen og hvem som er arrestert. Formennene har avslått og svart at han i tilfelle får vende seg til Deptet. Selvsagt riktig. Skolesjef i Oslo, N.S. Jensen har sendt et rundskriv til skolene og meddelt at lærerne ikke må bygge på noe av det som er gjennomgått: "Privatundervisning" i "brenselferien". De skal fortsette med pensummet der de sluttet ca. 1. mars. Dette må være av hensyn til N.S.elevene. De er nemlig så uheldige at de ikke var med i den undervisning lærerne trass i alle vansker drev. Det er særlig interessant at N.S.elevene i den høyere skole er kommet så etter. De var jo de eneste det ble holdt skole for i Oslo. Når de allikevel er kommet så etter sine kamerater, som ikke hadde regulær skole, bare privatundervisning, er det et godt uttrykk for forholdene ved N.S.mønsterskolen og for de sambandslærerne som underviste der.

Våre døde kamerater.

Med smerte har de norske lærere fått underretning om at to av deres kolleger, lektor Olav Valeur, Bergen og lærer Olav Hole, Tjølling er døde i kampen for Norges sak. Olav Valeur ble arrestert i februar 1941, senere overført til konsentrasjonsleir i Tyskland, der han døde 29. april i år. Olav Hole var med blandt de lærere som ble arrestert 20.mars og senere sendt til Kirkenes. Der døde han 5.mai. Begge disse kamerater har gitt sitt liv i en kamp, der de begge kjempet i forreste rekke, og deres navn vil i ettertiden være å finne blandt de helters som ga det ytterste for sitt folk i dets trengselstid: sitt liv. De har ikke gitt sitt offer forgjeves. Deres død vil være en maning for alle norske lærere til fortsatt kamp. Gjennom seiren som vi vinner ved vår kamp, reiser vi dem det beste monument. De var selv med å grunnlegge seiren. Deres minne skal leve blandt norske lærere og i det norske folk. Vi minnes også ved denne anledning vår tapre kollega, lektor Ingvald Garbo, Bergen, som led døden etter tysk død 24. november ifjor. Han var den første av de norske lærere som satte livet inn og vi regner Ingvald Garbos gjerning, hans selvoppofrende mot og hans tarperhet til siste stund som et av de stolteste blad i vår frihetskamp. Ingvald Garbos navn skal alltid leve blandt norske lærere.

La pålitelige kolleger lese bladet.
Sørg for at det ikke kommer i urette hender.